

Eduskunta

Valtiovarainvaliokunnan kunta- ja terveysjaosto

Viite: Lausuntopyyntö: HE 41/2023 vp

Hoitotyön tutkimussäätiön lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024

Teema:

**Valtion rahoitus yliopistotasoiseen terveyden tutkimukseen (VTR-rahoitus).
Laaturekisterien kehittäminen ja rahoitus.**

Hoitotyön tutkimussäätiö (Hotus) kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi ja antaa asiantuntijalausunnon koskien vuoden 2024 valtion talousarviota teemoista Valtion rahoitus yliopistotasoiseen terveyden tutkimukseen (VTR-rahoitus) sekä Laaturekisterien kehittäminen ja rahoitus.

Yleistä

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmassa korostetaan sosiaali- ja terveydenhuollon sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen menetelmien arviointia erityisesti laadun, vaikuttavuuden ja kustannusvaikuttavuuden näkökulmista. Tavoitteena on vahvistaa vaikuttavien, kustannusvaikuttavien ja parhaiden käytäntöjen käyttöönottoa panostamalla tutkimukseen, suositusten kehittämiseen ja käytäntöjen vakiinnuttamiseen sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioissa.

Hoitotyöntekijät edustavat merkittävää osaa sote-henkilöstöstä, joten hoitotyöllä on keskeinen vaikutus sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaan, potilaiden hoidon laatuun ja sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksiin. Yhtenä hoitotyötä koskevana esimerkkinä ovat potilaille aiheutuvat painehaavat. Painehaavojen suorien kustannusten on arvioitu olevan vuositasolla 420 miljoonaa euroa. Siten niiden ehkäisyllä ja varhaisella tunnistamisella voidaan saavuttaa merkittäviä vuosittaisia säästöjä. Hoitotyöllä on keskeinen merkitys elämän eri vaiheissa hoidon laatuun myös esimerkiksi potilaiden ohjaamisen, kohtaamisen ja tukemisen kautta – näkökulmista, joiden arvoa ei vaikuttavuutta ja kustannuksia mittaamalla voida aina edes osoittaa. Esimerkiksi saattohoitovaiheessa olevan potilaan ja hänen läheistensä kunnioittava ja tarpeita vastaava kohtaaminen on elämän loppuvaiheessa niin potilaalle kuin hänen läheisilleen korvaamattoman arvokasta.

Laadukkaiden eli merkityksellisten, vaikuttavien, kustannusvaikuttavien, potilas- ja asiakasturvallisten sekä tarkoituksenmukaisten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden varmistamiseksi tarvitaan hoitotyöhön ja sen menetelmiin kohdentuvaa korkeatasoista hoitotieteellistä tutkimusta. Tutkimustiedon tuottamisen lisäksi tulee myös varmistaa tutkimusnäytön tiivistämistä ja käyttöönottoa tukevat tukirakenteet sekä kansallisella että organisaatioiden ja alueiden tasoilla. Kansallisella tasolla keskeisiä toimijoita ovat muun muassa Hotus ja Käypä hoito kansallisten hoitosuositusten laatijoina. Organisaatioissa ja hyvinvointialueilla tarvitaan lisäksi hoitotyön asiantuntijoita ja johtajia, joiden vastuualueelle hoitosuositusten käyttöönotto ja hoitotyön näyttöön perustuva kehittäminen kuuluu (esim. klinisen hoitotyön asiantuntijat). Keskeistä on myös, että hoitotyötä ja sen laatua seurataan kansallisesti ja hyvinvointialueilla laadun varmistamiseksi ja kehittämistarpeiden proaktiiviseksi tunnistamiseksi.

Terveystieteiden tutkimuslaki velvoittaa kaikkia terveydenhuollon ammattihenkilöitä toimimaan näyttöön perustuen. Hoitotyön tutkimussäätiön vuonna 2022 julkaiseman raportin¹ mukaan hoitotyön näyttöön perustuvuudessa Suomessa on vielä puutteita ja vaihtelua toimintaympäristöittäin. Tasalaatuisen, näyttöön perustuvan hoitotyön toteutuminen koko sosiaali- ja terveydenhuollossa edellyttää niin kansallisia lisätoimia kuin tukea hyvinvointialueille näyttöön perustuvan hoitotyön edistämiseksi. Laadukkaiden palveluiden ohella näyttöön perustuvaan hoitotyöhön panostaminen tukee hoitotyöntekijöiden ammatillista osaamista ja sen kehittämistä, eli keskeisiä hoitotyön veto- ja pitovoimaa vahvistavia tekijöitä.

Yliopistotasaisen terveyden tutkimuksen merkitys hoitotyölle

Valtion rahoitus ja panostukset yliopistotasaiseen terveyden tutkimukseen on yksi näyttöön perustuvaa hoitotyötä vahvistavista tekijöistä. Hoitotieteellinen tutkimus vahvistaa laajan ammattikunnan osaamista ja siten alan veto- ja pitovoimaa sekä tuottaa tutkimustietoa hoitotyön menetelmien arvioimiseksi ja tuottavuuden parantamiseksi. Suomalainen hoitotieteellinen tutkimus on kansainvälisesti arvoituksena korkeatasoista ja arvostettua.

Tarve hoitotieteelliselle tutkimukselle on kasvava, sillä hoitotiede tarkastelee hoitotyötä ja sosiaali- ja terveydenhuollon ilmiöitä laaja-alaisesti yhteiskunnallisesti keskeisiin kysymyksiin liittyen. Hoitotieteellinen tutkimus tuottaa tietoa, jonka merkitys korostuu muun muassa haettaessa ratkaisuja hoitotyön veto- ja pitovoimaa koskeviin haasteisiin, tarkasteltaessa sosiaali- ja terveydenhuollon resurssien tarkoituksenmukaista kohdentamista sekä kehitettäessä hoitotyön koulutusta ja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita muun muassa digitalisaatiota hyödyntäen.

Yliopistotasosta terveyden tutkimusta vahvistettaessa tulee varmistaa, että rahoituksella saavutetaan tavoitellut positiiviset vaikutukset osaamiseen, tuottavuuteen ja kilpailukykyyn sekä näiden avulla pitkän aikavälin talouskasvuun hyvinvointiyhteiskunnan rahoituspohjaa samalla vahvistaen. VTR-rahoitusta kohdennettaessa tulee siten huomioida hoitotyötä koskevat tarpeet ja varmistaa eri tieteidenalan tasapuolinen kohtelu rahoitusta jaettaessa.

Laaturekisterien kehittämisen ja rahoituksen merkitys hoitotyön näkökulmasta

Kansallisilla laaturekistereillä on keskeinen rooli suomalaisen sosiaali- ja terveydenhuollon laadun seurannan ja arvioinnin varmistamisessa. Laaturekistereillä kerättävä tieto mahdollistaa sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämistarpeiden proaktiivisen tunnistamisen, laatua koskevan vertailtavuuden ja tutkimuksen toteuttamisen.

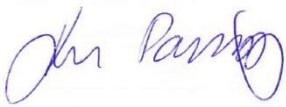
Hoitotyön näkökulmasta laaturekistereissä on vielä kehittämis- ja laajentamistarpeita muun muassa monitieteellisuuden näkökulmasta. Nykyisellään laaturekisterit ovat lääketieteellisten diagnoosien perusteella laadittuja, eivätkä ne vielä siten monilta osin vastaa hoitotyön laadun seuraamisen ja arvioinnin tarpeisiin. Kansallinen hoitotyön kehittämisverkosto (HoiVerKe) oli mukana THL:n laaturekisteripilotissa hoitotyönsensitiivisen laadun mittareiden osalta, mutta pilotin päätyttyä hoitotyönsensitiivisiä mittareita ei otettu laaturekisteritoiminnan alaisuuteen mukaan.

Jatkossa kansallisia laaturekistereitä tulee vahvistaa ja laajentaa erityisesti hoitotyönsensitiivisestä näkökulmasta siten, että ne palvelevat entistä paremmin hoitotyön laadun kansallista ja kansainvälistä seurantaa ja arviointia, ja siten hoitotyön kehittämistä ja johtamista. Hoitotyönsensitiivinen seuranta- ja arviointitieto on keskeistä näyttöön perustuvan hoitotyön ja sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuudessa auttaen arvioimaan hoitotyön tuloksellisuutta, tuottavuutta ja käytäntöjen vaihtelevuutta sekä tunnistamaan hoitotyötä koskevia kehittämis-, tutkimus- ja suositustarpeita.

Lopuksi

Sosiaali- ja terveydenhuollon laadun varmistamisessa hoitotyöllä on keskeinen rooli, mikä tulee huomioida kaikkialla sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kehittämisessä ja sitä koskevassa päätöksenteossa. Vaikuttavien, kustannusvaikuttavien ja parhaiden käytäntöjen käyttöönotto sosiaali- ja terveydenhuollossa edellyttää lisäpanostuksia hoitotieteelliseen tutkimukseen ja hoitotyönsensitiivisen laadun seurantaan ja arviointiin muita näyttöön perustuvan hoitotyön toteutumista varmistavia sekä kansallisia että hyvinvointialueiden tukirakenteita unohtamatta.

Helsingissä 31.10.2023



Heidi Parisod, vs. tutkimusjohtaja
Hoitotyön tutkimussäätiö